Ain Kallis
klimatoloog

Mis tuleb?

Jahedavõitu augusti algust kiputi kutsuma juba sügise peaprooviks. Näiteks Tõraveres sadas kümne päevaga maha terve kuu vihmanorm, ka õhusoe oli kraadi võrra keskmisest maas.

Nüüd oleme paar päeva saanud maitsta päris südasuve moodi ilma, vähemalt Lõuna-Eestis. Nädalalõpp peaks tulema palju põnevam – (äikese)tormine – seda on alati pakkunud nn lõunatsüklonid.

Kui mitte kogu Eesti, siis vast kagunurk saab sahmaka palavust, ülejäänud osa ka kõva vihma ning tuult. Loodame, et mitte trombe. Olgem valvel!

MIS OLI?

- Olümpiamängude avapäev oli Pekingis kuiv. Sellise ilma tagas, nii vähemalt väidavad hiinlased, «meteoroloogiline raketivägi». Seitsme tunni jooksul lasti 1104 kemikaalidega raketti 21 paigast avatseremooniat segama kippunud äikesefrondi pihta. Edukalt.
- Esimene juhtum, kus mobiiltelefon «tõmbas» pikset ligi, on teada samuti Hiinast. Kolme aasta eest tabas välk telefoniga rääkinud naisturisti Suurel Hiina müüril. Arvatakse, et põhjuseks oli pigem aparaadis indutseeritud elektromagnetväli kui välguohvri jumalakartmatu jutt. Samuti on see hoiatavaks näiteks, kui ohtlik on pingelisel ajal kõrgel kohal olla!
- Tugevad mussoonvihmad uputavad Indiat, Pakistani ning Vietnami. Hukkunuid loetakse sadu.

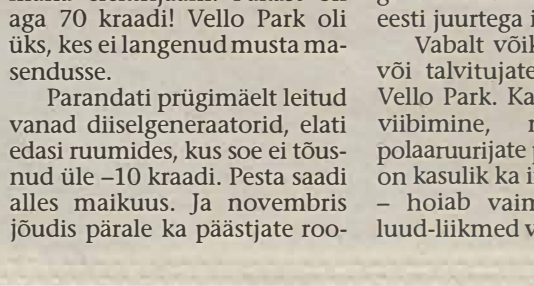

Hiljuti 70-aastaseks saanud alpinist, meremeteoroloog, geograaf ja Arktika uurija Vello Park. Foto: Arno Saar / SL Õhtuleht

Park pärapõrgus

Pealkiri sai vägagi eksitav – juttu ei tule sugugi puudesalust kaugel maal kuumas kohas, vaid hoopis ühe seiklushimulise eesti mehe äsjasest juubelist.

Vello Park on see mees, kes sai 70-aastaseks – alpinist, meremeteoroloog, geograaf, Antarktika uurija. Kõik tema tegevused on seotud kohtadega, kus elu on mitmekesine, et mitte öelda ohtlik.

Kõige suurema tuntuse sai Park oma jäise mandri epopöaga, polaaruurimise nüüdisajaloo kõige rängema talvitumisega aastail 1982–83. (Talvitumine seal maal kestab tavaliselt suvest suveni ehk 14 kuud ühtejärge.)

Too neljas Antarktikas viibimine kujunes Vello Pargile pehmelt öeldes meeldejäävaks. Vostoki jaam asub ju mandri südames, 3488 m kõrgusel merepinnast. Suve keskmine õhutemperatuur on seal –30, talvel aga –65 kraadi (Vostokis mõõdetud maailma külmarekord on –89,2°).

1982. aasta kosmonautikapäeval ehk 12. aprillil oleks kogu jaam teise ilma läinud: põles maha elektrijaam. Pakast oli aga 70 kraadi! Vello Park oli üks, kes ei langenud musta masendusse.

Parandati prügimäelt leitud vanad diiselgeneraatorid, elati edasi ruumides, kus soe ei tõusnud üle –10 kraadi. Pesta saadi alles maikuus. Ja novembris jõudis pärale ka päästjate roomikautode kolonn uute generaatorite ning toiduga.

Viiele talvitujale, nende hulgas ka Pargile, anti hiljem Töö-punalipu orden. Nõukogude Liidu kangelase kuldtähe andmisest keelduti (räägiti, et nii jaama ülem Astahhov kui Park olevat olnud poliitiliselt ebaküpsed).

Seoses Antarktise ja Vello Pargiga meenub veel seik ühelt varasemalt talvitumiselt. Nimelt tähistas Park 24. veebruaril oma ruumis väikest viisi vabariigi aastapäeva. Korraga astus sisse jaama ülem koos partorgiga.

Kuuldes peokese põhjust, mida töökaaslane siiralt tunnistas, marssisid juhid välja ning varsti saabusid moosi, viina ning muu parema kraamiga. Selline lugu juhtus vist esimest ja viimast korda, et sügaval stagnaajal tähistas kogu Nõukogude asula Eesti tähtsat päeva. (Vahel on kasulik, kui teiste ajalooteadmised on puudulikud.)

Nüüd on Park üks neist, kes sooviks näha jäisel mandril ka Eesti uurimisjaama püstitamist. On ju Antarktika uurimisest pärast 1957. aastat osa võtnud ligi veerandsada Eestist pärit või eesti juurtega inimest.

Vabalt võiks seal suvitajate või talvitujate hulgas olla ka Vello Park. Kauaaegne külmas viibimine, nagu mitmete polaaruurijate puhul näha võib, on kasulik ka inimeste tervisele – hoiab vaimu värske ning luud-liikmed vormis.